

Wilhelm Stenhammar zijn leven en zijn liederen

Een bijzonder concert rondom componist, pianist en dirigent Wilhelm Stenhammar (1871-1927) met twee zangers, een pianist en een verteller. In brieven, aantekeningen, recensies en uiteraard in muziek, wordt een beeld geschetst van het leven en werk van Stenhammar en het muziekleven in Zweden rond 1900.

Karolina Hartman	mezzosopraan
Florian Just	bariton
Maurice Lammerts van Bueren	piano
Aat Klompenhouwer	verteller

Wilhelm Stenhammar

”Wat is een lied behalve gesproken melodie? De woorden zullen je de melodie geven, je moet er niet iets bij willen ’verzinnen’, vervolgens groeit uit de melodie dan vanzelf de pianopartij. Zo staat dan de muziek geheel in dienst van het gedicht: verdiepend, verhelderend.”

Programma

Wilhelm Stenhammar(1871-1927) I skogen (Gellerstedt)
Till en ros (Runeberg)

Fantasie op. 11

Du hade mig kär (Heidenstam)
Gammal Nederländare (Bergman)

Positivvisa (Bergman)
Varför till ro så brått (Heidenstam)
Lycklandsresan (Fröding)
Prins Alladin av lampan (Fröding)

Wilhelm Peterson-Berger(1867-1942) Intet är som väntans tider (Karlfeldt)

Wilhelm Stenhammar Fylgia (Fröding)

Vid fönstret (Bergman)
Månsken
Dottern sade (Runeberg)

-----PAUZE-----

Ture Rangström(1884-1947) Avskedet (Bergman)
Vingar i natten

Wilhelm Stenhammar Melodi (Bergman)
Ture Rangström Melodi

Traditioneel volkslied Förgäves uppå stigen (onbekend)
Wilhelm Peterson-Berger När jag för mig själv (onbekend)
Hugo Alfvén(1872-1960) Gammalt kväde från Hälsingland(onbekend)

Wilhelm Stenhammar Sensommarnätter

Lutad mot gärdet (Runeberg)
Ingalill (Fröding)
I lönnens skymning (Heidenstam)

Adagio (Bergman)

Minnesång (Karlfeldt)

Wilhelm Stenhammar

zijn leven en zijn liederen

Programmatoelichting

Een bijzonder concert rondom componist, pianist en dirigent Wilhelm Stenhammar (1871-1927) met twee zangers, een pianist en een verteller. In brieven, aantekeningen, recensies en uiteraard in muziek, wordt een beeld geschetst van het leven en werk van Stenhammar en het muziekleven in Zweden rond 1900.

Rond deze tijd brak een zeer interessante en dynamische tijd aan voor de Zweedse liedkunst.

Om een indruk te geven van het muziek en concertleven gedurende deze periode kan gezegd worden dat een concert zonder zang op het programma nagenoeg niet te vinden was. Liedrecitals waren ontzettend populair en altijd uitverkocht. Wat een heerlijk idee!

Behalve dat er rond 1900 een aantal bijzonder getalenteerde componisten leefden, was er ook sprake van een literaire renaissance in Zweden. Schrijvers als August Strindberg, Werner von Heidenstam en Ernst Josephson hadden met hun werken een nieuw cultureel klimaat gecreëerd. Dit resulteerde onder andere in vernieuwde eisen op de (kunst)opleidingen. Een eigen persoonlijke expressie werd van groot belang beschouwd en bovendien groeide óók de interesse voor het inheemse, iets wat zich tot een nationaal-romantische beweging zou gaan ontwikkelen.

De gedichten van Oscar Levertin, Gustaf Fröding, Erik-Axel Karlfeldt en Bo Bergman hebben Zweedse componisten tot op de dag van vandaag toe geïnspireerd. Onder de invloed van deze vruchtbare literaire, poëtische en maatschappelijke dynamiek tilde een aantal Zweedse componisten de liedkunst op tot nieuwe hoogtes.

De buiten Zweden weinig bekende componist, dirigent en pianist Wilhelm Stenhammar verdient zeker meer aandacht. Hij was een rasmusicus en vakman die niet weg te denken is uit het Zweedse muziekleven. Zijn veelzijdigheid als musicus was indrukwekkend!

Als solist, kamermusicus en liedbegeleider bleef Stenhammar het grootste deel van zijn leven zeer actief en succesvol. Zo was hij, amper twintig jaar oud, pianosolist bij de Zweedse première van Brahms eerste pianoconcert. Bovendien tourneerde Stenhammar door Europa met zijn eigen pianoconcerten, o.a. met de Berliner Philharmoniker o.l.v de toen nog jonge Richard Strauss.

Samen met het bekende *Aulinkvartetten* voerde hij Zweedse premières uit van diverse kamermuziekwerken. Ook met de grote Scandinavische zangers uit die tijd gaf hij vele liedrecitals, vaak met eigen liederen en verder van zijn Scandinavische collega's zoals bijv. Nielsen, Grieg en Peterson-Berger, maar ook met liederen van de grootmeesters Schubert, Schumann en Brahms.

Zijn idealistische overtuiging dat muziek iets is wat *de menselijke geest verfijnder en rijker maakt* en een oprecht verlangen om een breed publiek te bereiken, getuigen van een cultureel verantwoordelijkheidsgevoel. Dit resulteerde in talloze concerttournees door heel Zweden, tot en met het dunbevolkte hoge noorden. Tussen 1907-1922 was hij chefdirigent van het Göteborgs symfonieorkest, iets wat een enorme opsteker bleek te zijn voor dit ensemble.

Als componist was Stenhammar zijn leven lang op zoek naar de balans tussen het subjectieve, romantische en de klassieke vorm. Dit doet aan Beethoven en Brahms denken, van wie hij een groot bewonderaar was, maar tevens hield hij mateloos van de opera's van Wagner en de symfonieën van Sibelius.

Een verfijnde, intieme en zelfs ingetogen sfeer tekent vaak zijn (ruim honderd) liederen, niet zelden met een melancholische ondertoon, maar hij kent ook een diep dramatisch inzicht dat tot gepassioneerde uitingen leidt. Meestal lijkt een eenvoudig maar expressief voorlezen van de tekst de basis te zijn van zijn melodieën en ritmiek. De piano verheldert, ondersteunt, geeft de sfeer aan en illustreert bij vlagen.

Het is ontroerend om te lezen in Stenhammar's brieven en geschriften over zijn verlangen naar puurheid en waarachtigheid, zowel in zijn componeren als in het leven zelf.